

השיעור השבועי

גליון מספר 382

השיעור נמסר בכל מוצאי שבת בבית היחידים ומשודר דרך הטלוויזיה וברדיו ובקוויים רבים. מיסודו של מן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל

הרב המקיים: הג"ר מסעוד בן שמעון שליט"א ראש ישיבת אור אליצור ורבה של בני ברק

כתב וערך השיעור:
הרב דכיר פרץ שליט"א

ר"ת	יציאה	כניסה	ירושלים
18:49	18:10	17:18	חל אביב
18:45	18:07	17:15	חיפה
18:46	18:07	17:15	באר שבע
18:48	18:09	17:17	

תרומה | ד' אדר תשפ"ג

להפצת עלונים באזור מגוריך
התקשר: 0506-730-831

הלכות ברכות - יד

ודיני ארבע פרשיות

למה המוספק בברכת המזון מברך ולא חושש לברכה לבטלה. ספק דאורייתא לחומרא מהתורה או מדרבנן, והדין במצות עשה. זהירות מחיקוי מנהגי הרפורמים. האם אפשר לסמוך על אשתו או בנו הקטן שבירך ברכת המזון. חיוב הנשים בברכת מזון מדאורייתא או מדרבנן. ארבע פרשיות. קריאת התורה חובת ציבור. מדיני פרשת זכור. אמירת לשם יחוד. תפלין של רש"י ור"ת בזה אחר זה

קושיית הגאון ר' עקיבא איגר

א. בשיעור הקודם הבאנו קושיית הגאון רבי עקיבא איגר, פלפלו בדברים, ולא הספקנו לומר תירוץ, רבי עקיבא איגר (בתשובה סי' כה) הקשה, מצד אחד מן השלחן ערוך (סי' קפד סי' ו' וסי' רט סי' ג') פסק כדברי הרמב"ם (פ"ב מהל' ברכות ה"ד) ומקורו מהירושלמי (ברכות ב"דף הראשון בעמוד השני), שמי שאכל לחם, אם לא שבע, אפילו אכל כזית או כביצה, חיובו מדרבנן, וכשמסתפק אינו חוזר לברך, אבל אם שבע, נתחייב בברכת המזון מהתורה, וכשמסתפק חוזר לברך. ומצד שני, בשלחן ערוך (סי' רטו סי' ט"ד) פסק כדעת הגאונים (ש"ע"ת סי' קטו, ועוד) והרמב"ם (פ"א מהל' ברכות ה"ט"ו), שאיסור ברכה לבטלה מן התורה, שלא כדעת התוספות (ר"ה ל"ג ד"ה הא) והרא"ש (פ"ק דקידושין סימן מט) שזה דרבנן. ואם כן, מדוע מי שיש לו ספק דאורייתא של ברכת המזון אומרים לו שיכנס בספק דאורייתא של ברכה לבטלה, לכאורה שב ואל תעשה עדיף.

ספק דאורייתא לחומרא מהתורה או מדרבנן

ב. בשיעור הקודם הרחבנו את הדברים והבאנו את מחלוקת הראשונים האם ספק דאורייתא לחומרא מדאורייתא לחומרא או מדרבנן לחומרא. יש אומרים שספק דאורייתא לחומרא מדאורייתא, כלומר שכאשר התורה אסרה נבלה וטרפה, חזיר ודג טמא, כוונתה לאסור גם ספק, ורק אם יודעים במאה אחוז שהמאכל כשר מותר לאכול, וכמו שהתורה אמרה להביא אשם תלוי על ספק, וכן מנחת סוטה על ספק. וכן דעת רוב הראשונים, ומהם רב אחאי גאון (ויקרא שאילתא ח), רש"י (יומא סד. ד"ה יקריבו, וקידושין עג. ד"ה ואיבעית, ועוד), תוספות (כתובות נא סעי' ד"ה אונס), הרשב"א (קידושין עג), הר"ן (בתשובה סימן נא, ובפ"ק דקידושין ד"טו ע"ב מדפי הר"ף ד"ה גרסינו), הרמב"ן (תורת האדם עניני אניות ואבל דף סט, ועוד) ועוד. לעומתם דעת שלשת עמודי ההוראה הר"ף שליט"א, ברא כרעא דאבוה, שממשיך בדרך הזאת. יהי רצון שהקב"ה יתן לו כוח להמשיך להגדיל תורה ולהאדירה, ובכל אשר יפנה ישיכיל ויצליח, להעמיד תורה על תילה, שלא תזוז ממקומה כי הוא זה ח"ו, והוא יעמוד על המשמר שלא יעשו בתורה שום פגע רע חלילה, "פול מצדך אלף ורובה מימינך, אלך לא יגש, רק בעיניך תביט ושלמת רשעים תראה, כי אתה ה' מחסיה".

דברי מור שליט"א: חזק וברוך לגאון הגדול הרב מסעוד בן שמעון שליט"א. ברצוני לומר ככה מילים, כשאני יושב ליד הרב זה מזכיר לי שנות נעורים, שזכינו לשבת ליד מור האבא זצ"ל בשיעוריו, באיזו שמחה, חיבה, חשק, נועם, טוהר המידות, והיינו נושאים ונותנים אתו בהלכה. וזכרנו ימים מקדם, ימים של תנוגה, מעין עולם הבא, ועכשיו יש לנו את כבוד הרב שליט"א, ברא כרעא דאבוה, שממשיך בדרך הזאת. יהי רצון שהקב"ה יתן לו כוח להמשיך להגדיל תורה ולהאדירה, ובכל אשר יפנה ישיכיל ויצליח, להעמיד תורה על תילה, שלא תזוז ממקומה כי הוא זה ח"ו, והוא יעמוד על המשמר שלא יעשו בתורה שום פגע רע חלילה, "פול מצדך אלף ורובה מימינך, אלך לא יגש, רק בעיניך תביט ושלמת רשעים תראה, כי אתה ה' מחסיה".

דברי מור שליט"א: חזק וברוך לגאון הגדול הרב מסעוד בן שמעון שליט"א, ראש ישיבת אור אליצור ורבה של בני ברק. ב"ה היום יש הרבה ישיבות ספרדיות, ישיבת בית שמעיה, ישיבת אור אליצור, ישיבת אהל יוסף, דבר שלא היה פעם, כמה מורן זצ"ל היה שמח בזה, ובעצם אלו הפירות של מורן שהשקיע בהקמת תלמודי תורה בכל מקום. הייתי אצל הרב בבני ברק בישיבה, ותלמידיו נראים בני תורה אמיתיים, והוא מודריך אותם בדרך לימוד כנונה. לפני 54 שנים מורן זצ"ל עבר דירה לתל אביב, והיה נותן שיעורים בכולל 'תורה

(עג.) את הפסוק (דברים כג, א) "לא יבוא ממזר בקהל ה'", ממזר ודאי הוא דלא יבוא, אבל ספק ממזר יבוא, ומעלה עשו חכמים ביוחסין שגם ספק ממזר לא יבוא. לדבריהם מי שיש לו צלחת עם אוכל שיש ספק בכשרותו, מהתורה יכול לאכול, ורק מדרבנן יחמיר, שהרי למדו ממזמר בנין אב לכל התורה כולה, שכן כתב הרמב"ם ב"זו הלשון: דבר ידוע שכל אלו הטומאות וכיוצא בהן שהן משום ספק הרי הן של דבריהן, ואין טמא מן התורה אלא מי שנטמא טומאת ודאי, אבל כל הספיקות, בין בטומאות, בין במאכלות אסורות, בין בעריות ושבבות, אין להם אלא מדברי סופרים. עכ"ל.

"מדברי סופרים"

ג. אמנם בחידושי ר' שמעון שקופ (כתובות ס"ט ו, ובהמה"ח ס"ט ח) רצה לומר שגם הרמב"ם סובר כרוב הראשונים שספק דאורייתא לחומרא מדאורייתא, ומה שכתב "מדברי סופרים", כוונתו כמו שכתב במקום אחר (פ"א מהלכות אישות ה"ב): באחד משלשה דברים האשה נקנית, בכסף או בשטר או בביאה, בביאה ובשטר מן התורה ובכסף מדברי סופרים. באו לרבינו אברהם בן הרמב"ם - נולד כשהרמב"ם היה בגיל 51, והרמב"ם נפטר בגיל 67 - ואמרו לו: איך כתב שקידושי כסף הם מדברי סופרים - מדרבנן, ואם כן היאך כתב אחר כך (בה"ה) שאשה שנקנית באחד משלשה דברים אלו היא נקראת מקודשת, והבא עליה חוץ מבעלה חייב מיתת בית דין? וכן, זו קושיא. תמיד באים לבן... רץ לאביו הרמב"ם ואמר לו: אבא, כך מקשים עליך... ענה לו אביו: תתקן את הגירסא, ותכתוב שלושת הדרכים - שטר וביאה וכסף - דבר תורה. אבל הכסף משנה (שם) מקיים את הגירסא שקידושי כסף הם מדברי סופרים, וכותב שהרמב"ם נאמן למה שכתב בספר המצוות (שורש ב), שכל מקום שנלמד מאחד מ"ג מידות שהתורה נדרשת בהן, נקרא "מדברי סופרים", למרות שדין דין תורה. וגם קידושי כסף אינם מפורשים בתורה, ובגמרא קידושין (ב) למדו גזירה שווה "קיהא קיהא" משדה

הוראה' פעמיים בשבוע באבן העזר, אנחנו בתור בחורים צעירים היינו מתלווים לאבא לשיעורים, וכפי שכבוד הרב סיפר, אני זוכר אותנו כשהיה צעיר לימים, גם היום הוא צעיר אבל אז היה צעיר יותר... יחד עם אחיו הרב שלמה בן שמעון והרב נסים בן שמעון, והרב משה מאיה, ועוד תלמידי חכמים גדולים, ומורן היה מוסר להם שיעורים קבועים ומדבר אתה בלימוד, והיו נושאים ונותנים אתו. במלחמת יום הכיפורים בשנת תשל"ד, מורן כבר כיהן כרב ראשי לישראל, אבל עדיין היה גר בתל אביב, והיה מוגיע לכולל 'תורה והוראה' ונותן להם לעבור על התשובות שכתב, היו אז 950 עגונות, מקרים קשים מאוד, וכל עגונה זה תיק, קשה להתיר עגונה לעולם, אם תתיר אותה ובעלה חי, יבוא ההרוג ברגליו, אוי ואבוי, ואם לא תתיר אותה ובעלה נהרג, למה לצער בת ישראל, "והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם" (קהלת ז, א), האחרונים (ש"ת ה"ב' החדשות סי' סד) הביאו פסוק זה על העגונות. גם זכיתי לשמוע מכבוד הרב שיעורים על ס"ל מלאכות. וברוך ה' שהרב יודע את גדלותו של מורן זצ"ל, כי בזמנו לא כל ראשי הישיבות ידעו את ערכו, יש כאלה מבני ברק שלא הכירו, אבל היום לאחר פטירתו של מורן נפתחים להם העיניים ומתחילים להכיר את תורתו, רואים איזה עיון יש ביביע אומר, לא רק וכן וכן כתב... אני מברך את כבוד הרב שיעור מעייניו בישיבה, שירחיב גבולו בתלמידים, ויעשה עוד כהנה וכהנה, גדיל תורה ויאדיר.

לתגובות וכן לקבלת הגיליון במייל: d95872@gmail.com

השיעור מוקדש לעילוי נשמת שררה וזרה בת יונה ע"ה זלביץ אדר ב' תשפ"ג. ת.צ.ב.ה.

עפרון, ולכן נקראים "מדברי סופרים". אומר רבי שמעון שקופ, שגם מה שכתב הרמב"ם שכל הספיקות מדברי סופרים, כוונתו שאינן כתובות מפורש בתורה, ורק נלמדות מדין ממוזר, אבל לעולם דינן כדין דאורייתא. ואולם לבסוף סיים: ולולא שהרשב"א (קידושין עג, ובתורת הבית דף קפ"א) הבין בדברי הרמב"ם שספק מותר מהתורה, לא אדע מאין לנו ללמוד דבר זה שאין בו הכרח כלל. מישוהו אחר מדורנו אחרי כל מה שהיה מאריך היה אומר: זו טעות דפוס ברשב"א... אבל הוא קיבל את האמת. בספר עין יצחק (ח"א עמי תכה) ביארנו שאין כלל מוחלט בלשון הרמב"ם "מדברי סופרים", פעמים כוונתו לדאורייתא ופעמים לדרבנן.

הרי"ף והרא"ש

ד. הרי"ף (שבת קל"ז): כתב לגבי נפל שיש ספק אם כלו חו דחשיו, לגבי יבום וחליצה שזה דאורייתא אחמירו בה רבנן, אבל לגבי אבלות אקילו בה רבנן. ומשמע שספק דאורייתא לחומרא מדרבנן. אפשר לפלפל בזה, אבל יש ראייה נוספת מדברי הרי"ף במקום אחר, שכתב על מה שאמרו בקידושין (ה): נתן לה כסף² ואמר לה הרי את מקודשת לי - מקודשת, אבל אם היא נתנה לו ואמרה הריני מקודשת לך - אינה מקודשת. ואם נתן הוא ואמרה היא³, ספיקא הוא וחיישין מדרבנן. וכתב רש"י נפקא מינה, שאם בא אחר וקידשה, צריכה גט משניהם. והרי"ף שם העתיק את הגמרא והוסיף שצריכה גט. וכתב הר"ן שם על לשון הגמרא "ספיקא הוא וחיישין מדרבנן", האי לישנא מספקא לי טובא, שהרי זהו ספק דאורייתא, ולמה נקרא שחוששים מדרבנן? ולכן טוב עשה הרמב"ם (פ"ג מאישות ה"ב) שכתב שהיא מקודשת מספק, ולא הזכיר מדרבנן כלל. מרן בשו"ת בית יוסף (שיטה על קידושין דף רכ"א) ביאר בין היתר, כי הרי"ף שהעתיק את דברי הגמרא לשיטתו שספק דאורייתא לחומרא מדרבנן. וגם הרא"ש כדרכו העתיק מה שכתב הרי"ף מילה במילה, ומה שתפרש בדברי הרי"ף תפרש בדברי הרא"ש, שספק דאורייתא לחומרא מדרבנן. וכתב הרדב"ז (ח"ד סי' צג) שרוב הפוסקים שאנו נמשכים אחריהם הסכימו שספק דאורייתא לחומרא מדרבנן ולא מן התורה. וכן נראית דעת מרן השלחן ערוך בכמה מקומות (ראה עין יצחק ח"ב עמ' נב), שהלך בזה אחר שלשת עמודי ההוראה.

על שלשה העולם עומד

ה. בשיעור הקודם (ראה גיליון פר' משפטים מס' 381 אות טו) אמרנו שיש מאה נפקא מינה אם ספק דאורייתא לחומרא מהתורה או מדרבנן, והערנו בזה על הקול אליהו (חיו"ד סי' יז) שהבין שאין בזה שום נפקא מינה. ונמשכו אחריו הזבחי צדק (סימן קן כלל סי' ס"א אות כז) והכפ"ח (סימן קל"ב סי' א אות א). אבל אין מונפול על התורה, התורה מונחת בקרן זוית וכל הרוצה יבוא ויטול (קידושין סו), ובלבד שכאשר חולק יכוין לשם שמים, ובעיקר יחלוק עם שכל והיגיון, לא יציב לו מטרה להגיד הכל איפכא מסתברא מפלוני, כמו שיש כאלה בדורנו לצערנו הרב, אלא יחלוק בשכל ובשיקול דעת. וגם מה שכתב הגאון רבי אליהו ישראל שהיה גדול לפני כ-250 שנה, זה דבר תמוה, כי באמת יש בזה מאה נפקא מינה (ראה עין יצחק ח"ב עמ' סח והלאה), ולמסקנא ספק דאורייתא לחומרא מדרבנן. בספר שב שבעתא⁴ (שמענתא א"פ-פ"ה) האריך בזה, ונראה שהלך אחר רוב הראשונים הסוברים שספק דאורייתא לחומרא מהתורה, אבל אנחנו הולכים אחר דעת שלשת עמודי ההוראה שכל בית ישראל נשען עליהם, שספק דאורייתא לחומרא מדרבנן, ובפרט שכן כתבו עוד ראשונים ומהם הריטב"א (ר"ה ל"ד), הראב"ד (פ"י מהל' כלאים ה"כז), רבי דוד בונפ"ד (פסחים י), המאירי (קידושין ה), רבינו מאיר המעילי (בספר המאורות שבת כג, ד"ה כתב רבינו).

דעת הגאון מליסא

ו. בא הגאון מליסא - רבי יעקב מליסא, שהיה גאון עצום ונולד לפני כ-250 שנה - בספרו חוות דעת (יו"ד סי' ק), וכתב שכל מה שנחלקו הראשונים האם ספק דאורייתא לחומרא מהתורה או מדרבנן, נחלקו רק בלא תעשה, חזיר, נבלה, טרפה, טומאת מת, שבתות, אבל במצוות עשה כולם מודים שמספק יש להחמיר

² ידוע שהחתן הוא זה שנותן את הטבעת שהיא שווה כסף, ואומר: הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל. היום יש כאלה שהמציאו דבר חדש, שגם הכלה נותנת טבעת תחת החופה. אבל שלחתי הוראה לכל הרבניות שלא להסכים בשום פנים ואופן לדברים האלה, וכי אנחנו רפורמים או קונסרבטיבים?! אצלם זה נקרא שוויון זכויות... אם היא רוצה לתת טבעת, תתן בסיום החופה אחר ששבר את הכוס, אבל לא באמצע סידר החופה והקידושין, זה חיקוי מנהגי הרפורמים! כל דבר שהוא חיקוי של מנהגי הרפורמים צריך להתרחק ממנו, היום יש כאלה שמביאים לבית הכנסת באמצע התפלה כלי שיר, כינור, תופים, מצלתיים, זה חיקוי של הרפורמים, וכבר יצאו נגד הדבר הזה החתם סופר (ח"ה סי' קצ"ב, חו"ס סי' פ"ג), ועוד [א.ה.]. ראה קה"ח סי' קנא ס"ק יט]. כל דבר שהוא חיקוי מנהגי הרפורמים צריך להתרחק ממנו.

³ היא חצופה וקפצה לומר שהיא מתקדשת, יש היום הרבה עם חוצפה... האר"ז ז"ל (שער הגלגלים הקדמה כ, ליקוט ראובני כי תשא בשם כוונת אר"י דף נא) כתב, שבדורו - לפני כ-450 שנה, וכל שכן בדורנו - מה שרואים נשים שתלטינות על בעליהן, כי כמעט כולנו גלגולים, אין כמעט נשמות חדשות, ובדור המדבר הגברים הם אלה שעשו עגל זהב, פרקו את הנזמים, טבעות, שעונים יקרים, אבל הנשים לא השתתפו, ולכן האף שלהן עלינו...

מדאורייתא. הוא לא אמר סתם חילוק, אלא חילק מסברא, שלעולם התורה דיברה על רק ודאי, מי איכא ספיקא כלפי שמיא? במצוות לא תעשה זה לקולא, כי התורה לא אסרה ספק, אבל במצוות עשה זה לחומרא, כי צריך להקפיד לקיים את המצוה בצורה ודאית ולא בספק, וכשיש ספק בכשרות האתרוג או הלולב, מדין תורה יש לקחת כשר ודאי ולא ספק, ויקח אתרוג שהוא במאה אחוז לא מורכב. וכן כתב בשו"ת עונג יום טוב (ס"ט ע"א). לפי זה קושיית רבי עקיבא איגר אתי שפיר, שהרי מי שאכל ושבוע ונסתפק אם בירך ברכת המזון, יבוא ספק עשה של ברכת המזון שמהתורה לחומרא, וידחה ספק לא תעשה של איסור ברכה לבטלה שמדרבנן לחומרא⁵.

דעת הפרי מגדים

ז. אמנם הפרי מגדים (ס"ז ז"א"א סק"ב) חולק על הגאון מליסא וסובר להיפך, שנחלקו בלא תעשה אם בספק יש להחמיר מהתורה או מדרבנן, אבל בעשה כולם מודים שמדרבנן לחומרא. וראיה לזה מדברי הגמרא ביזמא (פ"ג) שישנם ארבעה חילוקי כפרה, עבר על עשה וחזר בתשובה, לא זו משם עד שמוחלים לו⁶. עבר על לא תעשה, יש דברים שיום הכיפורים מכפר, יש שישורים מכפרים, ועל חילול השם רק מיתה מכפרת. נמצא שלא תעשה יותר חמור, כי עובר על הלאו בקום ועשה, אכל חזיר, הדליק חשמל בשבת, אבל על עשה עובר בשב ואל תעשה, לא קרא קריאת שמע, לא בירך ברכת המזון, לא ישב בסוכה, לא נטל לולב. וכן כתב הפני יהושע (ברכות יב: ד"ה ויתר). ולפי זה התירוץ על המוסקפ בברכת המזון 'נפל פיתא בבירא', כי לכולי עלמא יש להחמיר ולברך ברכת המזון רק מדרבנן, ולמה לא חששו לספק איסור ברכה לבטלה דאורייתא.

ראיה מתשובת הרמב"ם

ח. אולם האמת היא שאפשר להכריע את המחלוקת הזו, שהרי בתשובת⁷ הרמב"ם (הוצאת מקיצי נדמים משנת תשכ"א סימן שיה) כתב כך: וכל הספיקות באיסורי לאוין אינם אלא מדבריהם. ומשמע שבספיקות שיש במצוות עשה יש להחמיר מדין תורה, וכדעת הגאון מליסא. עם כל הכבוד לרב פרי מגדים, הוא הגאון רבי יוסף תאומים שהיה מגדולי הדורות שלנו ונולד לפני 295 שנה, יש לומר שאילו היה רואה את תשובת הרמב"ם לא היה חולק. פעם באתי למרן זצ"ל והראיתי לו את תשובת הרמב"ם, ושאלתי אותו למה לא הביאה בטהרת הבית (ח"ב מהדו"ח עמ' הנה). אמר לי, תפתח יביע אומר חלק י' (חיו"ד סי' ו), ושם בתחילת התשובה ציין לתשובת הרמב"ם. דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר (ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ה).

חזקת חיוב

ט. יש תירוץ נוסף שכתב הגאון רבי דוד פארדו בספרו מכתם לדוד (תאו"ח סימן ג, ד"ז ע"ג), שאני הכא דאיתחזק חיובא, האדם בא לפנינו ובטנו מלאה, ואומר: אכלתי ושבעתני ואני לא זוכר אם בירכתי או לא, כיון שאכל ושבוע יש לו חזקת חיוב של ברכת המזון דאורייתא, ולכן יש להעמידו על חזקתו שהוא חייב לברך, ואין לחוש לספק ברכה לבטלה.

לפמוך על אשתו או בנו

י. מה יהיה הדין כאשר הוא מסופק אם בירך או לא, ובאה אשתו ואומרת לו שמעתי אותך מברך, עשית "ותבנה ירושלים" בניגון מקאם עג'אם... בטוחה? כן. האם יסמוך עליה או לא. וכן אם בא ילדו הקטן בגיל עשר שהוא פיקח, ואמר לו: אבא, שמעתי שבירכת, עשית ניגון מקאם שיגא או נהונד... אבל הוא היה כל כך טרוד ולא מצליח להיזכר, מוזר מאוד איך אדם יכול לברך כל ברכת המזון דאורייתא ולא לזכור?! אבל יש אנשים טרודים בעולם... האם יסמוך על בנו הקטן או לא.

⁴ זה ספר מלא עיון ולפול, סיפרתי כאן כמה פעמים, מרן זצ"ל סיפר לי שבגיל 17 סיים את כל ספר שב שמעתא בדרכים! זה ספר עיוני מאוד, קושיות מסוגיות לסוגיות וחילוקים ודחיות.

⁵ תראו כמה התורה שלנו מתוקה! כשבאים אצלי ילדים לעשות חלאקה, אני נותן להם סוכריה, וגם לאבא שלהם... ואני אומר לילד: תגיד, מה יותר מתוק, התורה או הסוכריה? תדע שהתורה יותר מתוקה!

⁶ בחור שלא קם לתפלה, וכמה שהמשיג מדר אתו, נותן להם ועדים, לא עוזר כלום. צריך לדבר עם הבחורים ולהסביר להם מהי חשיבות קריאת שמע בזמנה. והנה אחד שביטל קריאת שמע, אחר כך התחרט: מה עשיתי, מה יצא לי מהשינה הזאת, וכי בשינה אני יכול ללמוד דף גמרא? ללמוד יביע אומר? איך אפשר, בהקיץ או בחלום?!... הוא מצטער וחוזר בתשובה ומקבל על עצמו יותר להקפיד על קריאת שמע בזמנה. לא זו משם עד שמוחלים לו.

⁷ התשובה נכתבה בערבית, מי שיועד קצת ערבית יכול להבין, ומי שלא יודע יש למוטה תרגום בעברית. מרן זצ"ל היה מדבר עם הרבנית על הילדים בערבית, כדי שלא נבין, אבל היינו מבינים...

נשים בברכת המזון

יא. במשנה (ברכות כ) מבואר שנשים חייבות בברכת המזון, ובגמרא (שם) שאל רבינא את רבא, האם חיוב הנשים בברכת המזון הוא מדאורייתא או מדרבנן, וכתב רש"י (ד"ה או דרבנן), כיון שאנחנו אומרים בברכת המזון את הפסוק (דברים ח, י) "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך", והנשים לא קיבלו חלק בארץ, לכן יתכן שכל חיוב הנשים בברכת המזון הוא מדרבנן. התוספות (שם ד"ה נשים) חלקו על רש"י, כי לדבריו גם שבת לוי שלא קיבלו נחלה בארץ יפטרו מברכת המזון. ופירושו משום שאינן יכולות לומר "על בריתך שחתמת בבשרנו ועל תורתך שלמדנתנו", שהרי נשים לא שייכות בברית מילה, כמבואר בגמרא קידושין (כט). וכן פטורות מלימוד תורה, כמו שלמדו בגמרא (שם ע"ב) מהפסוק (דברים יא, יט) "ולמדתם אותם את בניכם", ולא את בנותיכם, נכון שצריכות ללמוד את ההלכות המעשיות, כדי לא להיכשל באיסור בורר, מוקצה, ועוד, אבל אין להם מצות תלמוד תורה. ובגמרא ברכות (מט): מבואר שכל מי שלא אמר "ברית ותורה" בברכת המזון לא יצא ידי חובה, כלומר שאמירה זו מעכבת, ולכן יתכן שחיוב בברכת המזון רק מדרבנן. אבל רבינא הסתפק אולי אף על פי שלא שייכות בהודאה על הארץ, או בברית ותורה, מכל מקום חייבות לברך ברכת המזון מהתורה.

מערכה לקראת מערכה

יב. מהסוגיא בגמרא מסקנת ההלכה לא ברורה, האם חיוב הנשים בברכת המזון מהתורה או מדרבנן, ונחלקו בזה הראשונים מערכה לקראת מערכה, לדעת הראב"ד (בהשגות על היר"ף שם, ובשו"ת תמים דעים סימן רמ) הגמרא פשטה את הספק שנשים חייבות בברכת המזון מהתורה. וכן דעת הרמב"ן (במלחמות שם), ושכן דעת הר"ף. וכן דעת הרשב"א (בחיידושי לברכות כ), והריטב"א (בחיידושי לטובה לח ע"א, ובהלכות ברכות שלו פ"ה ה"ב) ועוד. לעומתם דעת הרמב"ם (פ"ה מהל' ברכות ה"ז) והרא"ש (פ"ג בברכות סימן יג) שהגמרא לא פשטה את הספק, ושמה היא חייבת מדרבנן. נפקא מינה לאשה שרוצה להוציא ידי חובת ברכת המזון את בעלה, כגון שהוא לא חש טוב וקשה לו לברך בעצמו, ומבקש שתוציא אותו ידי חובה מדין שומע כעונה, אם שניהם חייבים מדאורייתא, יכולה להוציאו ידי חובה, אבל אם החיוב שלה מדרבנן, לא יכולה לפטור את בעלה שחיובו מדאורייתא.

סברת המהרש"ם

יג. השאלה האם אשה שיש צד שחיובה בברכת המזון מדרבנן, תוכל להפקיע את בעלה מחיוב ברכת המזון דאורייתא, על ידי שתעיד לו ששמעה אותו מברך. בא המהרש"ם⁸ (ח"ד סימן כט) ומחדש, שאשה נאמנת לומר לבעלה שברך ברכת המזון, ואין לחוש לכך שיש לו חזקת חיוב, כי על ידי הספק אם בירך 'איתרע חזקתיה' - החזקה נפלה, ואז האשה נאמנת לומר לו שברך. לפי דבריו לכאורה בכל חזקה שמתעורר בה ספק אפשר לומר איתרע חזקתו, אבל כך חידש. לפני מעל שלשים שנה מרן זצ"ל אמר לי למעשה לסמוך בזה על המהרש"ם שאשה שאומרת לבעלה שברך ברכת המזון נאמנת, ולא יברך מספק. וכך כתבנו בילקוט יוסף ברכות (תשנ"א, עמ' רצא).

בן מברך לאביו

יד. ומה ששאלנו האם יכול לסמוך על ילדו הקטן שאומר לו שברך ברכת המזון, הלא הקטן חייב במצוות מדרבנן, ולדעת כמה ראשונים הקטן פטור ממצוות לגמרי וחיוב החינוך הוא על האבא, שהקטנים לא ישמעו... ואם כן איך יפקיע את חיוב אביו בברכת המזון דאורייתא. בגמרא (ברכות כ) מובא, תא שמע, באמת אמרו בן מברך לאביו, הכא במאי עסקינן כגון שאכל שיעור דרבנן - אכל כזית ולא שבע - ובאופן זה יבוא דרבנן ויוציא דרבנן, אבל דרבנן לא יכול להוציא דאורייתא. אלא יש לומר שזה תלוי אם ספק דאורייתא לחומרא מהתורה או מדרבנן, ועל הצד שספק דאורייתא לחומרא מדרבנן, המסופק אם בירך ברכת המזון חייב לברך רק

⁸ המהרש"ם היה גדול הדור לפני יותר ממאה שנה. לפני כארבעים וחמש שנה הייתי לביל כיפור אחרי התפלה בביתו של מרן, וביקש ממני להביא שו"ת מהרש"ם חלק א', פתח בעמוד הראשון והראה לי שהיה מונח שם 'פסקיו' צהוב ישן, ובו חרם על הגאון המהרש"ם, כי היה מיקל הרבה, היה לו כוחא דהיתרא, כמוכון בדרך התורה ולא 'ומקלו גידי לו', אבל היו כמה שלא אהבו את זה וחתמו על החרם. אמר לי מרן, אתה מכיר אחד מהרבנים האלו? לא, כל מיני שמות שאנחנו אפילו לא יודעים לבטא... אמר: אתה רואה? כל אלה שיצאו נגד המהרש"ם אבד זכרם, אבל הגאון המהרש"ם חי וקיים לעד! הוא היה פוסק חשוב ומרן זצ"ל התחשב בו ופעמים רבות פסק על פיו.

⁹ אדם שיש לו ויכוח עם חבירו על ענייני כספים, והולך לדון תורה. השבוע בא אצלי יהודי יקר ושאל אותי, פלוגת נטל לי צ'קים והם חוזרו, מה אעשה? אמרתי לו, תלך לדון תורה. אבל הנתבע אמר לו, אני לא רוצה ללכת לדון תורה, אין להם סמכות, אני רוצה רק לבית משפט. חזר אלי ושאל, מה אעשה, זה סכומים גדולים!... אמרתי לו, תלך לבית הדין ותבקש מהם שיתנו לך רשות בכתב להגיש תביעה בבית משפט, כי בסתם אסור להגיש תביעה בבית משפט, נאמרו על כך בשלחן ערוך (ח"מ ס"ד ט"ז) דברים חמורים, ומהם שמרים יד בתורת משה רבנו. וגם אם בית הדין מחוסר ברירה יתנו לו היתר ללכת לבית משפט, דיאג שביא עדים

מדרבנן, והקטן שגם הוא חייב מדרבנן יכול להעיד לגדול שהוא בירך. ואמנם לפי דברי הגאון מליסא הנ"ל שבמצות עשה כולם מודים שספק דאורייתא לחומרא מדאורייתא, איך הקטן יפקיע אותו מחיוב דאורייתא? לכאורה לפי מה שאמרנו עד עכשיו, לא יסמוך בזה על הקטן.

קים לי בגוויה

טו. מרן זצ"ל (בחו"ע ברכות עמ' רכה) כתב שאם הקטן הוא בר דעת וקים לי בגוויה שהוא דובר אמת, יסמוך עליו ולא יברך ברכת המזון מספק, ושכעין זה כתב הגרש"ז אורבך (שש"כ ח"ב עמ' ריג, הליכו"ש תפלה ח"א עמ' קח, שלמי מועד עמ' ד) ועוד, וכן החפ"ן חיים (הל' רכילות פ"ו ס"ד בבאמ"ח). ויש לבאר, שהנה בגמרא כתובות (פה) מסופר על אשה אחת שבאה לפני בית הדין של רבא, ותבעה את שכנתה על סכום כסף, אבל חברתה כפרה בכל. רצה רבא להשביע את הנתבעת, אבל היתה שם אשתו שהיא בתו של רב חסדא, ואמרה: אני מכירה אותה, היא חשודה על שבועת שקר! והפכה רבא לשבועה לשכנגדה, השביע את הנתבעת ועל סמך זה הוציא מהנתבעת את הכסף. שאלו על רבא איך סמך על אשה, הרי גזירת הכתוב היא שאשה פסולה לעדות, ואפילו היא צדיקה כמו מרים הנביאה ודבורה הנביאה, וכמו שמשא והארון עם כל צדקותם אחים היו ופסולים להעיד יחד. והשיב רבא, בת רב חסדא קים לי בגווה, אני מכיר אותה משקרת, היא צדיקה וחסידה, מתפללת שלש תפלות ביום, כל הזמן קוראת תהלים, וגומלת חסדים טובים, ולכן אני מאמין לה שאותה אשה חשודה להישבע לשקר.

פסק הרב פיינשטיין

טז. לפי דברי הגמרא הללו, אדם שמכיר את בנו בגיל עשר, והוא יודע שהוא לא משקר, יש לו אופי טוב, יצא כמו אביו ואמו, לפעמים יצא כמותם שקרן... אבל הוא מכיר את בנו שהוא דובר אמת ומבין ענין, לא מספר כל מיני דמיונות¹⁰, זה נקרא "קים לי בגוויה", ואם אומר קניתי את החסה הזאת מגידול מיוחד, אפשר לסמוך עליו. הגאון הרב משה פיינשטיין היה באמריקה, אבל לפני השואה בשנת תרצ"ד היה ברוסיה, לא יודע אם יש גדולים שגדלו באמריקה עם כל העולם הזה... ובאותה תקופה הקומוניזם קלקל רבה. נשאל בשו"ת אגרות משה (ח"א מ"ד סי' נד) לגבי אב אחד שהזקין ונוזק לעזרת בתו הקומוניסטית, חילונייה גמורה שהולכת בלי ידיים עם מכנסיים, ואומרת לו: אבא, איך תעשה ליל הסדר לבד? תבוא אצלנו ונדאג לך לאוכל כשר, בד"ץ העדה החרדית, נווה ציון... מה שאתה רוצה תקבל. אבל היא עצמה אוכלת חמץ, אולי הבג"ץ הכריח אותה... האם יכול לסמוך עליה או לא? אומר הרב פיינשטיין, אם הוא מכיר את בתו שהיא אשה ישרה ונאמנת ומועולם לא שיקרה, מעולם לא חזר לה צ'ק... זה נקרא "קים לי בגווה", ויכול לאכול אצלה. זה חידוש.

בן בעל תשובה

יז. בזמננו היתה מציאות של אב צדיק ובן קומוניסט, אבל היום ב"ה המצב "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם" (מלאכי ג, כד), בן בעל תשובה שמתארח אצל הורים לא דתיים, יש לו בעיה, האם יכול לסמוך עליהם בכשרות המאכלים? האם עשו הגעלת כלים, שפכו מים רותחים על השיש והכיוור, הכשירו את הגז. אם אמו אומרת לו: כן, קיבלתי את ההנחיות מבית אבא להכשיר את המטבח, ועשיתי לך אוכל כשר. והוא מכיר אותה שנים רבות ויודע שהיא לא משקרת. לדברי הרב פיינשטיין יש לומר "קים לי בגווה", ויכול לסמוך עליה. וכשאין ברירה אנחנו סומכים על הרב פיינשטיין, כי הכלל עד אחד נאמן באיסורים (ש"ע י"ד סי' קכו ט"ג), אין זה מדין עדות אלא מדין נאמנות. אבל לכתחילה שילך בעצמו לקנות את הבשר והחסה, כמובן על חשבון אביו... ולא יסמוך עליהם. העולה לגבי ברכת המזון, שגם לדברי הגאון מליסא שבמצות עשה כולם מודים שספק דאורייתא לחומרא מדאורייתא, יכול לסמוך על הקטן מצד "קים לי בגוויה", אלא אם כן זה ילד חסד שהוא שקרן גדול, שאי אפשר לסמוך עליו...¹¹

כשרים ויעשו על פי כללי התורה, לא יביאו איזה עוורת סוציאליטי ויקבלו ממנה עדות. בבית המשפט לא יודעים את חוקי התורה שלנו, לא למדו שלחן ערוך חושן משפט ולא כלום. שאלו השבוע את נשיא בית המשפט לשעבר אהרן ברק, אתה מאמין באלוקים? ענה בשיא החצנות: לא! ריבוננו של עולם, אין אלוקים? איך הלב שלך עובד? איך זרקת את הדם למעלה ולמטה, יש בטרחה? איך המעינים עובדות? "מבשרי אחזה אלוה" (איוב יט, כו) זה אפיקורוס וממשיך תנועת ההשכלה, ואיך אפשר לדון אצל שופטים שכופרים בקב"ה.

¹⁰ כמו כל מיני סיפורים שכותבים בעלונים, שבוע שעבר הגיע לידי איזה עלון אחד, ושם תלמיד חכם אחד כתב שני סיפורים על מרן זצ"ל, אבל מתוך הדברים ניכר שאלו דמיונות. אמרתי לו, שני הסיפורים אינם אמת, וכי חסר סיפורים אמיתיים על מרן!...
¹¹ כל אחד בסיום השיעור יחזור על המהלך, קצת קשה, אבל לא כל יום פורים... תראו איזו מתיקות יש בתורה שלנו, קושיית ותיורצים, מכאן ומשם, אין דבר כזה להבדיל לא בקוראן ולא בברית החדשה... כשבחורים צעירים שומעים דברי פלפול זה מחיה. מרן זצ"ל הכניס אותי לישיבת פורת יוסף הקטנה בגיל 12, והיו לנו שם כמה רמ"ם, חלקם למדו איתנו מהר"ם, מהרש"א, מהר"ם שיף, ולא כל התלמידים נמשכו ללימוד הזה. וחלק מהרמ"ם למדו אצל האשכנזים והיו מצלמים לנו דפים מספר נתיבות המשפט, קצות החושן, והיינו

ארבע פרשיות

יח. נאמר כמה דברים בידי ארבע פרשיות. השבת קראנו פרשת שקלים, בשבת הקרובה יש הפסקה, ובשבת הבאה נקרא פרשת זכור. הגאון רבי אברהם הלוי - היה לפני מעל 300 שנה - בספרו גינת ורדים (כלל א"ס"ס לו) כתב, מרגל בפומייהו דרבנן שקריאת ארבע פרשיות מדאורייתא. והוא תמה היכן מצוה זו כתובה בתורה, ולכן נראה שהתכוונו לומר שלכל ארבע פרשיות יש סמך מהתורה, אבל לא שהם ממש מדאורייתא¹², וכמו כל קריאת התורה שהיא מדרבנן ולא מדאורייתא, ורק לפי הב"ח (ס' תרפ"ה סק"א) כל קריאת בתורה בשבתות ובימים טובים היא הלכה למשה מסיני, והביא דברי הירושלמי (מגילה פ"ד ה"א) משה תיקן להם לישראל שיהיו קורין בתורה בשבתות וימים טובים וראשי חודשים ובחולו של מועד. אבל להלכה כל קריאת התורה היא מדרבנן, והיא חובת ציבור ולא חובת יחיד, וכמו שכתב הרמב"ן (במלחמות מגילה ה.).

עשירי יהיה קודש

יט. מי שהולך ברחוב לתפלת שחרית, ולפתע קוראים לו מקומה רביעית: יש כאן בית האבל, חסר עשירי למנין! שואל אותם, יש לכם ספר תורה? לא¹³. הגאון רבי יוסף בר שלום בשו"ת נצח יוסף (ח"א סימן ס"א ו"ח"ב ט"ו) כתב שלא ישלים מנין לאבלים כדי שלא יפסיד קריאת התורה, אבל בילקוט יוסף (סימן קלן סעיף יג, וסימן קכ"ה סעיף ו, ובשבת א"ח ד"ד עמ"ש) חלקנו עליו, כי קריאת התורה היא חובת ציבור, חוץ מקריאת פרשת זכור ופרשת פרה שזו חובת יחיד, וכמו שכל אחד חייב במקרא מגילה, קידוש והבדלה, אבל קריאת התורה בכל השנה היא חובת ציבור, ומטעם זה הציבור אינם צריכים לצאת מדין שומע כעונה. ולכן מי שקראו לו להשלים מנין בבית האבל, יעלה וישלים מנין, אף שיוותר על קריאת התורה בשל כך. ואחר התפלה אותם שהצטרפו להשלים מנין, אם רוצים ילכו לשמוע ספר תורה בבית הכנסת או בשטיבלך, ולא יאחרו לכולל בשביל זה, כי קריאת התורה היא לא חובת יחיד, אלא חובת ציבור.

לא על השבון הכולל

כ. לפני שנים רבות היה אצלנו בכולל "חזון עובדיה" אברך שמידי פעם הייתי רואה אותו יוצא בשעה עשר והולך לבית כנסת זופניק לשמוע קריאת התורה. אמרתי לו, מה זה? אמר, התפללתי במנין של ליטאים שהאריכו הרבה בסליחות בבה"ב, והייתי מוכרח לצאת ולהגיע לכולל בזמן, ולא שמעתי ספר תורה. הוא פחד שיוירדו לו מהמשכורת ולכן הגיע בזמן... אמרתי לו, אתה לא צודק, היה לך אונס ואתה פטור, קריאת התורה היא חובת ציבור ולא חובת יחיד, ובשביל להשלים קריאת התורה לא צריך להפסיק באמצע הלימוד עם החברותא ולהרוס את האוירה בכולל. מי שיצא לשירותים באמצע קריאת התורה, אם הוא רב גדול הציבור מחכה משום כבוד התורה, אבל אדם שהוא רב לא גדול... ולא חיכו לו, והפסיד כמה עליות, וכי צריך ללכת אחר כך לבית כנסת אחר ולהשלים מה שהפסיד? לא, כי זו חובת ציבור ולא חובת יחיד. אבל ארבע פרשיות צריך להשתדל ללכת ולשמוע, וכל שכן זכור ופרה.

פרשת זכור

כא. קריאת פרשת זכור היא מן התורה, כך משמע מדברי התוספות (ברכות ג), וכן כתבו תוספות הרא"ש ותוספות רבי יהודה החסיד (שם), תוספות ר"ש משאנץ (סוטה לג), הסמ"ג (עשין קטז), הסמ"ק (סימן קמז), ספר החינוך (מצוה תרג), הרשב"א (ברכות ג), הריטב"א (מגילה יז), הרא"ש (ברכות מז), ואף שיש אומרים בדעת הרמב"ם והסמ"ג שבזמן הזה קריאת פרשת זכור מדרבנן, כי לא יודעים מי זה עמלק, הנאצים או השמאעלים, אבל בדברי רוב ככל הראשונים מפורש שקריאת פרשת זכור דאורייתא. ומשום דקיימא (לן ש"ע ס"ו ס"ד) מצוות צריכות כוונה, לכן לפני העלייה לתורה, רב בית הכנסת או הגבאי ידפוק על השלחן, ויאמר: רבותי, כל קריאה בתורה היא דרבנן וחובת ציבור, אבל עכשיו הקריאה דאורייתא וחובת יחיד, ועל כן כל אחד יכוין לצאת ידי חובת מצוה דאורייתא.

כוונה לשם מצות זכירה

כב. אמנם בשו"ת ערוגת הבושם (סימן רה בד"ה והלע"ד) - היה מרבני הונגריה - טען שלא צריך לכון בפרשת זכור לשם מצוה, כי בעצם הזכירה מקיימים את המצוה. אבל המשנה ברורה (סימן תרפ"ה ס"ק טו) והפך החיים (ס"ק לג) כתבו בפשטות לכון לשם המצוה לזכור את מעשה העמלק, ובה יראה שאינו זכור כמו בתשעה באב שקורא מעשיות על החרבן ועל השואה, אלא יש מצוה מיוחדת מהתורה לזכור. גם החתם סופר כשהיה עולה לתורה לפרשת זכור, היה אומר לצבור לכון לצאת ידי חובה בברכתו (ארוחת חיים לויגר ס"י קמ"א). ולא ירעישו בשעת קריאת פרשת זכור בזמן שאומרים "עמלק", שמא יהיו אנשים שלא ישמעו כל מילה כראוי, וכן לא ירעישו בקריאת המגילה, כי אם לא ישמעו אפילו "המן" אחד לא יצאו ידי חובה, וכמובאר בשו"ת בן ימין (סימנים א"ד).

רשימי על הפרשה

כג. אצלנו בשכונה יש בית כנסת, שלפני קריאת פרשת זכור אומרים "לשם יחוד" וקוראים את כל פירוש רש"י על הפרשה, אבל זה טורח ציבור. כנראה חששו למה שכתב הרב שטרנבוך בספר מועדים וזמנים (ח"ב ס"ה ס"ה ו"ח ס"ו) שצריך להבין כל מילה בקריאת פרשת זכור, ויש תיבות שלא כולם מבינים את הביאור שלהם, "אשר קר", "ויזנב בך כל הנחשלים אחריו", "ולא ירא אלקים", ולא יודעים שהכוונה על עמלק ולא על ישראל. אבל לא ראו מה שכתבנו לפני 35 שנה בספר ילקוט יוסף (מועדים עמ"ד), שלא צריך להבין כל מילה מפרשת זכור, והעיקר להבין את הענין בכללות, ובה יוצאים ידי חובה.

לשם יחוד

כד. גם לגבי "לשם יחוד", אמרנו כאן כמה פעמים שאין צורך לומר על כל דבר לשם יחוד, וכמו שנהג מרן זצ"ל שלא אמר על כל דבר לשם יחוד, ורק בספירת העומר היה אומר לשם יחוד עם כולם. והטעם בזה, כי הברכה נועדה לעורר את הכוונה, ולא צריכים להגיע לאמירת לשם יחוד בשביל זה, זו חסידות בעלמא. מרן זצ"ל בשנת תשי"ב הוציא לאור את שו"ת חזון עובדיה, ושם (ס"ל ס"א אות ט) מסקנתו שיש חובת לומר "לשם יחוד" לפני כל מצוה. העיראקים בזמנו לחמו כנגד מרן זצ"ל, איך כתב שלא כדברי המקובלים (ע"י זוה"ק תורני ויתרו ד"צ"ג ע"ב, ובקדומה לשער המצוות) והבן איש חי (ע"י ר"פ האו"ח ח"א ס"ס א) שהיה חסדאין מיליה, ומתחילה גם חכמי ישיבת פורת יוסף, חכם עזרא עטיה, חכם יעקב עדס, חכם מנצור בן שמעון, שהלכו אחר הבן איש חי, תמרוהו על מרן, אבל אמר להם תראו מה שכתבתי, הבאתי בין היתר מה שכתב הנודע ביהודה (קמא י"ד ס"ו ג) שיצא נגד אמירת לשם יחוד, והלא בגמרא (יבמות ב) אמרו, סתמן כלשמן דמי. וקיבלו את דבריו. מי שרוצה שתהיה לו הגדה שמינה, יחפש הגדה שיש בה לשם יחוד לפני כל מצוה, מצוה, מרור, כורך... אבל תראו בהגדת חזון עובדיה, הרב לא כתב לשם יחוד.

תפלין בזה אחר זה

כה. התקשרו אלי ממיאמי ואמרו לי שהגיע אליהם רב אחד מארץ ישראל, ובשיעור אמר להם להניח תפלין של רש"י ורבינו תם יחד, ומי שמניח אחד אחרי השני, לא רק שלא יצא ידי חובה, אלא הוא מקלקל על פי הסוד, ומרן זצ"ל הרס וקלקל, ח"ו. הם בעלי בתים שגוטים, עשירים גדולים, התקשרו אלי ושאלו: הרב, זה נכון? עד היום הם נהגו להניח אחד אחרי השני, כמו שמרן נהג והנהיג, להפסיק לפני "אשרי" ו"ובא לציין" ולהחליף תפלין. עניתי להם: תשמעו, חכם אפרים הכהן היה ראש המקובלים מחכמי פורת יוסף, מי לנו גדול ממנו בקבלה, ואחר שמרן כתב בביעי אומר חלק א' (האו"ח סימן ג) להניח תפלין של רש"י ורבינו תם בזה אחר זה, כדי שהתפלין יהיו במקומן ויצא ידי חובה, חכם אפרים הכהן הסכים אתו ואמר שנהנה מאד מהדברים. וכמובא בהליכות עולם ח"א (עמ"ד כד). אמרתי להם, לא כל אחד שמדבר שטויות צריך לשמוע בקולו, אז אמר... 'לא תאבו אליו ולא תשמעו בקולו'.

באחד באדר משמיעין על השקלים

עלון השיעור השבועי בקשיים כלכליים

השנה את מועת "זכר למחצית השקל" נותנים לעלון "השיעור השבועי". זוזקים לקיים בהידור גם מחצית השקל וגם זיכוי הרבים של הפצת השיעור הגדול בתבל.

לפי פסיקת מרן הראש"ל צ' שליט"א שווי זכר למחצית השקל: 26 ₪ לנפש

לתרומה

בבית:

0546888382

העברה בנקאית:

מזרחי ספחות.

סניף: 523 מ.ח. 225485

נדרים פלוס:

חזון עובדיה בנשר.

לשונית, עלון השיעור השבועי.

בטלפון:

0506730831

הספרדים שלא לברך על ההלל בראש חודש, וכמו שפסק מרן השלחן ערוך (שם) כדעת הרמב"ם (פ"א מברכות ה"טז, ופ"ג מתנוכה ה"ז), ומרן תלה הלכה זאת במנהג, שכן כתב: וכן נוהגים בכל ארץ ישראל וסביבותיה.

13 אם אפשר להביא ספר תורה לבית האבל לקרוא בתורה בשני וחמישי, יביאו וישימו אותו בארון מיוחד, והאבל עצמו לא יקרא בתורה אלא אחד מהמנין. אבל אם בני הבית אינם זוזקים כל כך, ויש חוסר צניעות, פטפוטים, ליצנות, ניבולי פה, לא יביאו לשם ספר תורה. הרי בעוון נבלות פה בחורי ישראל מתים (שבת לג), ובפרט חייל שהולך לצבא צריך להיזהר שלא להיכשל בנבלות פה, ולא להתחרב עם אפיקורסים כמו ברק.

נהנים יותר מהשיעורים שלהם. בשנים האחרונות ראיתי את אחד הרמ"ם ואמרתיו לו, השיעורים של כבודו היו יותר יפים מכל הרבנים, עם כל הכבוד להם שהיו גדולי תורה, אבל לא משכו אותנו. והעיקר לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ולכן להלכה אשה נאמנת לומר לו שביקר ברכת המזון, וגם הקטן אם "קים ליה בגויה" נאמן. 12 וכמו שאמרו בגמרא (תענית כח) הלל של ראש חודש לאו דאורייתא, ואין הכוונה שהלל בשאר חגים זה דאורייתא, אלא הכוונה שאמירת ההלל בראש חודש היא מנהג בעלמא ואיננה מן הדין, בשונה מההלל של החגים שהוא דין גמור. לכן האשכנזים שנהגו לברך על מנהג כמו שכתב רבינו תם (בתוס' סוכה מד), נהגו לברך על ההלל בראש חודש, וכמו שכתב הרמ"א (סימן תכ"ב ס"ב), וכן נהגו חלק מהספרדים בחוץ לארץ, אבל בארץ ישראל מנהג

נהנת? היה שותף בהוראת קבע או בתרומה חד פעמית להוצאת הגיליון!!!

1. הפקדה לחשבון בנק: מזרחי ספחות סניף: 523 מ.ח. 225485 ע"ש עמותת חזון עובדיה בנשר.
2. העברה בבית: 0546888382 ולציין: עבור "השיעור השבועי". 3. קישור דיגיטלי מאובטח להודיע: https://nedar.im/7004246 ולציין: עבור "השיעור השבועי".

בחסות: **מעין 2000** Super Market
הסל החתול